

Bohnický hřbitov se dočká revitalizace a získá unikátní kapli

7.2.2024 - | Městská část Praha 8

Bohnický hřbitov se konečně po desetiletích chátrání dočká revitalizace a získá novou unikátní kapli. Městská část má hotovou architektonickou studii revitalizace Bohnického ústavního hřbitova, jejíž součástí je obnova modlitebny, mohyly, kříže a sítě cest. „Navržená rekonstrukce zachová jedinečný genius loci hřbitova a zároveň jej důstojně a citlivě dotvoří. Podmínkou, abychom mohli toto úžasné pietní místo kultivovat, byl převod hřbitova na Městskou část Praha 8. To se po deseti letech velkého úsilí podařilo,“ říká místostarosta Prahy 8 Jiří Vítek (Patrioti).

„Návrh je odvážný, počítá s kaplí s otevřenou střechou z rezavějící oceli symbolizující trnovou korunu a prostorem pro výstavu o pohnuté historii bohnického hřbitova, zároveň ale nestrhává pozornost a do tohoto magického místa až neuvěřitelně zapadá a umocňuje přitažlivou a ponurou atmosféru hřbitova,“ dodává místostarosta pro územní rozvoj Radomír Nepil (ANO). Autorem architektonické studie je OHA architects.

„Navržené urbanistické řešení celého areálu vychází z jeho historie, zároveň reaguje na stávající stav a plánovanou formu jeho užívání jako čistě pietního místa. Účelem tohoto řešení je zachování silného genia loci daného místa, a proto jsou zásahy minimální zaměřující se na obnovu tří hlavních dominant kaple, mohyly a kříže. Na základě historických plánů se obnoví část cest, které zároveň spojí tyto dominanty a zdůrazní původní koncept hřbitova. Celé řešení je pojato jako snadno udržitelné. Úprava stávajících objektů klade důraz na odolnost vůči povětrnostním vlivům a proti vandalismu,“ vysvětluje architekt Ondřej Hronek, jak ke studii přistupoval.

Hřbitovní kaple, ze které zbylo pouze torzo stěn, bude sanována proti další degradaci a budou dostavěny chybějící části obvodových zdí a štítů. Všechny stěny budou omítnuty, aby ochránily zdivo proti povětrnostním vlivům. Vrchol zdí i štítů budou staticky zajištěny novým železobetonovým věncem. Původní tvar kaple bude dotvářet konstrukce z cortenové oceli, nahrazující původní dřevěné krovy a evokující trnovou korunu. Uvnitř kaple bude zřízena stálá expozice historie hřbitova a také mnoha legendami spojené s tímto místem.

Zpustlý areál prokoukne

Areál hřbitova je nyní po celé své ploše hustě zarostlý náletovou zelení, břečtanem pnoucím se po stromech, zemi i pozůstatcích hrobů, a letitými vysokými stromy. Mezi porostem vedou pouze cesty vyšlapané návštěvníky. Hřbitovní kaple ve středu jižní části areálu je v současnosti ruinou. Z původní stavby zůstaly jen obvodové zdi a vnitřní příčky. Objektu chybí střecha včetně krovů, oken i dveří.

Mohyla je zčásti zděnou, zčásti železobetonovou stavbou v dobrém technickém stavu. Na několika místech je ale upadlá nebo porušená omítka a byly z ní zcizeny všechny kovové nápisy a plastika Ježíše Krista. Na vrcholu chybí téměř polovina kříže. Mohyla je umístěna na podstavci o dvou kamenných schodech. Z kříže, umístěného ve středu severní části areálu, zbyl jen zděný piedestal, na němž chybí původní železný kříž. Z velké části piedestalu odpadla omítka.

To se do budoucna změní. Mohyle bude opravena omítka, doplněny všechny železné nápisy a reliéfy. Bude doplněna chybějící část kříže, případně se nahradí novým. Zděný piedestal po původním kříži v hlavní ose hřbitova bude opraven a doplněn o nový kříž. Nový kříž bude vyhotoven z cortenu a jako

památku po zesnulých a jejich pohnutých osudech v něm bude možné vidět různé siluety postav.

Kouzelný břechťan dodává místu specifickou atmosféru

Na areálu hřbitova se podepsala dlouhá léta bez systematické údržby. Ve všech částech se nachází náletová zeleň, kterou bude třeba odstranit nebo kultivovat. Vzrostlé stromy budou ošetřeny dendrologem nebo arboristou a další porost bude upraven tak, aby byl zachován břechťan dodávající místu specifickou atmosféru.

Návrh cest a zpevněných ploch vychází z původního plánu hřbitova, kdy se obnoví pouze část. Obnovena bude hlavní přístupová cesta lemovaná působivou alejí a na ní kolmá hlavní osa hřbitova protínající kříž a kapli. Z této hlavní osy odbočí cesta k mohyle. Cesty by mohly být vydlážděny žulovými kostkami. Před kaplí bude vytvořena piazzetta ze žulových bloků. Povrch v bezprostředním okolí hřbitovní kaple bude upraven mlatem.

Pohnutá historie hřbitova

Bohnický ústavní hřbitov o rozloze zhruba 2,5 hektaru se nachází v severní části Prahy, zhruba 700 metrů západně od Psychiatrické nemocnice v Bohnicích. Ta patřila v první polovině 20. století k největším zařízením svého druhu v Evropě. Choromyslní obdělávali v rámci terapie přilehlá pole, pěstovali na záhoncích zeleninu, sklízeli ovoce ze sadů, pracovali v dílnách, pomáhali v kuchyni, prádelně či při úklidu, vyráběli rakve. Bylo to v podstatě soběstačné městečko s vlastním statkem, elektrárnou, vodojemem, ale také s divadlem, kostelem – a hřbitovem.

Ten vznikl o šest let později než samotná léčebna, v roce 1909. Byl tu čilý provoz: ročně uložili do země na osmdesát místních pacientů. Prvním pohřbeným byl jedenáctiletý František Janovský, ústavní chovanec postižený hydrocefalem (vodnatelnost mozku), který zemřel na tuberkulózu. Kromě chovanců lze na hřbitově najít i náhrobky jejich ošetřovatelů a řádových sester, místních dělníků či úředníků.

Místo posledního spočinutí zde našli italští vojáci, kteří v nedalekém zajateckém táboře podlehli v roce 1916 epidemii tyfu, nebo chovanci psychiatrické léčebny z Tridentu, jež sem přesunuli za první světové války. Za šest desítek let, kdy byl hřbitov oficiálně v provozu, zde bylo pohřbeno asi 4300 osob.

V roce 1963 ho převzala Pohřební služba hlavního města Prahy. Přestal fungovat jako pohřebiště a začal chátrat. Pochmurnou atmosféru hřbitova využil v roce 1984 režisér Miloš Forman jako kulisu pro scénu ukládání geniálního Mozarta do hromadného hrobu v oscarovém filmu Amadeus. O pět let později vypálili místní kapličku vandalové. Pak hřbitov začal sloužit jako skládka. Až šel v roce 2013 okolo jeden hasič...

„Šel jsem okolo se psem a viděl ten stav. Tak jsem to tam začal uklízet,” vzpomíná někdejší hasič a současný místostarosta Prahy 8 Jiří Vítek. Bohnický hřbitov se stal jeho srdcovou záležitostí. Nejprve sám, později s dalšími dobrovolníky vyvezli ze hřbitova okolo 35 tun odpadu a sutí, odstranili náletové kroviny a zlikvidovali ohořelé trámy propadlé střechy kaple. O hřbitov se dál stará i jako místostarosta a pořádá zde komentované prohlídky.

Hřbitov musel být nejprve převeden z majetku Úřadu pro zastupování věcí majetkových na město Prahu a poté byl převeden na městskou část. Celý proces se táhl od roku 2014.

O hřbitovu více na www.bohnickyhřbitov.cz

<https://www.praha8.cz/Bohnicky-hrbitov-se-docka-revitalizace-a-ziska-unikatni-kapli.html>